

Kansen en Bedreigingen

Dat er grote problemen zijn in het onderwijs is duidelijk. Er is geld beschikbaar, maar geen capaciteit om het goed aan te wenden. Te weinig schoolleiders en leerkrachten. Toch zijn er ook lichtpunten, maar dan moet het roer wel verder om. Voorzitter Petra van Haren van AVS en Hans Haarman van Presikhaaf Schoolmeubelen warmen zich op voor het Onderwijs Debat dat op 3 november wordt gehouden op Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Het onderwijs kan - door het olopende personeelstekort - niet overal in het land meer gegarandeerd worden. "Als dit zo doorgaat hebben we straks niet een beetje een kwaliteitsprobleem, maar een crisis. Het gaat om de toekomst van ons land. Kabinet, grijp in!", aldus de voorzitter van de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS) Petra van Haren vorig jaar. De situatie is sindsdien niet verbeterd. Petra: "De leerkrachtenvacatures lopen op tot ongeveer 10.000 in 2025. De vacatures voor schoolleiders groeien procentueel nog harder; zo'n 850 vacatures, waarvan 250 structureel niet worden ingevuld en zonder directeur wordt het lastig om continuïteit en kwaliteit te leveren. Wat moet er gebeuren? Paradoxaal is dat we eindelijk meer geld krijgen; 5,7 miljoen euro uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) voor het primair en voortgezet onderwijs dat we

Petra van Haren

Hans Haarman

in twee jaar moeten uitgeven. Het is alleen lastig om de mensen te vinden en dat is alleen nog maar erger geworden door de corona pandemie. Bovendien stond de kwaliteit van ons onderwijs al onder druk; Nederland is op de ranglijst gedaald voor de vakken rekenen en taal. Om deze structurele problemen op te lossen is meer nodig dan een zak met geld. En daarnaast heeft 10% van de scholen nog steeds een slecht binnenklimaat en 40% van de scholen heeft de ventilatie nog niet op orde. Deze optelsom van problemen laat een zorgelijk beeld zien. Innovaties zijn prima, wanneer ze voortkomen uit de visie van de school. Het moet niet zo

"Hoewel het gebouw een middel is, merken we wel dat de transformatie van een gebouw de sleutel kan zijn voor een andere inrichting van het onderwijs"

zijn dat je als gevolg van personeelsgebrek noodgedwongen je onderwijs anders moet organiseren en dat kom ik toch regelmatig tegen."

LICHPUNTJES

Petra verder: "Natuurlijk zijn er ook lichtpuntjes. Zo hebben scholen tijdens de pandemie veel ervaring opgedaan met ICT en afstandsleren. Dat maakt dat scholen het onderwijs anders moesten organiseren en dat zijn lessons learned waardoor scholen veel flexibeler zijn geworden. Leerkrachten en docenten moesten noodgedwongen aan hun online competenties werken. Toch stond het

welbevinden van leerlingen binnen het primair en voortgezet onderwijs ook onder druk. Ze missen het fysieke contact met leeftijdsgenoten en ook de fysieke school. Je kunt van een schermje leren, maar mist daardoor ook veel aspecten van het leren." Hans knikt: "Door corona en digitalisering zien we een versnelling in de manier waarop scholen hun onderwijs organiseren. Het is steeds minder dertig kinderen in een centrale opstelling. Je ziet vaker dat scholen beginnen met een centrale instructie, waarna kinderen vervolgens uitwaaiëren om zelfstandig of in groepjes te werken. Dat vraagt natuurlijk om een andere organisatie van het onderwijs en ook een ▶

andere inrichting. Je ziet dat gangen steeds meer meedoen, waardoor er leerpleinen ontstaan. Het meubilair is steeds minder standaard en dat vraagt ook weer om een andere manier van naar de leeromgeving kijken.” Petra: “Het systeem is heel erg rigide terwijl veel meer maatwerk de oplossing is. Nu kan een kind over een vak struikelen, terwijl hij of zij op andere gebieden juist veel talenten heeft.” Hans knikt: “Daar ben ik het helemaal mee eens. Mijn dochter is dyslectisch. Haar eerste jaren op school waren daardoor heel lastig voor haar. Totdat ze een juf kreeg die haar talenten zag en zich daarop richtte. Dat gaf het zelfvertrouwen van mijn dochter een enorme boost en is ze nu de topper in haar klas op vmbo tl niveau. Zo zie je maar hoeveel verschil een goede leerkracht kan maken.”

INNOVATIES

Petra: “Begeleid je leren of geef je een vak. Dat is de essentie. Het hele leven is een school en je leert de hele dag en overal. Samen met alle werkgevers- en werknemersorganisaties door de hele keten kijken we vanuit de Stichting van het Onderwijs hoe het hele onderwijs anders georganiseerd kan worden (<https://toekomstvanonderwijs.nl/>). Daar hoort ook bij dat we het beroep van leerkracht opnieuw positioneren met veel professionele ruimte en we keihard nieuwe leidinggevendend nodig hebben. Ik zie steeds meer zij-instromers omdat ze het verschil willen maken. Dat is positief en we willen het imago van het beroep ook versterken. Zo koppelen we schooldirecteuren basisonderwijs met CEO's uit het bedrijfsleven om op basis van gedeeld leiderschap hun visie op de toekomst te delen in een crossmentoringprogramma (<https://crossmentor.nl/programma/>). Dat kan tot hele mooie uitdagingen leiden, waarbij teams met elkaar kunnen samenwerken bijvoorbeeld op het gebied van blended leren of open schools; een uitdaging waarbij een klas (inter)nationaal samenwerkt met een collegaschool of bijvoorbeeld een high school in Amerika.”

GEBOUW ALS MIDDEL

Hans: “Hoewel het gebouw een middel is, merken we wel dat de transformatie van een gebouw de sleutel kan zijn voor een andere inrichting van het onderwijs. Als inrichter ben je faciliterend, maar een goede inrichting maakt beter onderwijs mogelijk. Vergeet ook niet dat een mooie en uitdagende werkomgeving belangrijk is voor nieuwe medewerkers. We zien dat docenten graag op school zijn, ook om online te werken.” Petra knikt: “Het zou mooi zijn om regelmatig de inrichting af te stemmen op veranderend onderwijs. Het gaat dus om het grote vraagstuk eronder; onze kinderen zijn het goud van de toekomst. De materiële bekostiging blijft al jaren achter en het gevolg is dat onderwijs en de inrichting ervan als een kostenpost worden benaderd en niet als een

Binnenkort start de voorinschrijving van het Presikhaaf Schoolmeubelen Debat op 3 november 2021. Wilt u geïnformeerd worden over het programma of deelnemen? Laat het ons weten via redactie@schoolmeubelen.com.

asset. Een investering in een veilige, aantrekkelijke en uitdagende leer- en werkomgeving voor kinderen en medewerkers, levert enorm veel maatschappelijk rendement op en uiteindelijk dus ook weer financieel rendement.”

MAATSCHAPPELIJKE FACTOR

Petra: “Het onderwijs ontwikkelt zich snel richting de samenleving; daar liggen enorm veel kansen, ook op personeelsgebied. Het integraal kindcentrum dat in de eigen omgeving samenwerkt met wijkverenigingen, de bibliotheek, muziekschool en de sportvereniging. Nu zijn het vaak nog allemaal losse eilandjes met eigen medewerkers. Wanneer je dat samen beter organiseert hoeft die school niet zelf al die functies in te vullen. Dat betekent aan de basis dat je na gaat denken hoe een schooldag eruit ziet en wat je nodig hebt om daar een leuke en zinvolle dag van te maken. Waar je ouders goed betrekt kun je beter afstemmen op ontwikkeling van kinderen. Dan kun je ook veel beter inzoomen op het talent van het kind, dat allerlei verschillende uitingsvormen heeft. Ik heb met Koos Stienstra de white paper *positief onderwijs* geïnspireerd op positieve gezondheid uit de zorg voor het onderwijs geschreven. De kern is dat je zelf regie op je eigen proces voert. Het huidige onderwijssysteem stelt vaak een norm en val je eruit dan doe je niet meer helemaal mee. In sommige Noord-Europese landen ontbijten en lunchen kinderen op school en mogen ouders ook aanschuiven. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat gescheiden ouders in een sociaal isolement of ouders die het wat moeilijker hebben op school met andere ouders in contact komen, waardoor er makkelijker een sociaal netwerk ontstaat. Moet je eens nadenken wat dat kan opleveren in termen van preventie, ziekteverzuim en kans gelijkheid. De school kan een enorme maatschappelijke factor van betekenis zijn, maar dan moet je wel in het onderwijs willen investeren. En benader je het zo, dan wordt dat beroep ook weer interessanter.”

► Kijk voor meer informatie op www.schoolmeubelen.com.